

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
INFORMATIKOS FAKULTETAS

LUKAS KUZMICKAS

Studijų modulis

P160B003 Tikimybių teorija ir statistika

1 laboratorinio darbo ataskaita

Kaunas, 2022

DARBO TIKSLAS

Ugdyti gebėjimus taikyti teorines statistikos žinias praktikoje, programuoti statistikos uždavinius, panaudojant R programavimo kalbą, atlikti tiriamąją duomenų analizę, tikrinti hipotezes, apskaičiuoti parametrų pasikliautuosius intervalus, interpretuoti gautus rezultatus, formuluoti išvadas, rengti ataskaitas.

1. UŽDUOTIS.

1. APRAŠOMOJI STATISTIKA IR NEPARAMETRINĖS HIPOTEZĖS

Iš duomenų imties „duomenys_hipoteziu_tikrinimui.csv“ nuskaitykite savo varianto duomenis tokiu būdu:

```
N=variantas#Reikia įrašyti savo varianto numerį N
data=read.csv('duomenys_hipoteziu_tikrinimui.csv',header=TRUE) #Failas turi būti darbiname kataloge
data=data[1:1000,N] #Duomenys, kuriuos reikia analizuoti – imtis.
```

1.1. Raskite skaitines imties charakteristikas: imties dydį, minimumą, maksimumą, imties plotį, kvartilius, kvartilių skirtumą (IQR), empirinį vidurkį, pataisytą dispersiją, pataisytąjį standartinį nuokrypį.

1.2. Nubraižykite histogramą ir stačiakampę diagramą. Pagal gautus grafikus, parinkite vieną iš trijų tolydžių skirstinių (normalųjį, eksponentinį arba tolygųjį), kuris galėtų geriausiai tikti duotiesiems duomenims.

1.3. Raskite skirstinio parametrų taškinis įverčius.

1.4. Suformuluokite ir patikrinkite atitinkamą suderinamumo hipotezę (reikšmingumo lygmenį α pasirinkite patys). Užrašykite nagrinėjamo populiacijos požymio skirstinio funkciją.

1 pav. Pirmosios užduoties sąlyga

1.1. R PROGRAMOS KODAS

```
#1 UŽDUOTIS
N=40 #variantų numeris
data=read.csv('duomenys_hipoteziu_tikrinimui.csv', header=TRUE)
data = data[1:1000,N]
data
#1.1. Raskite skaitines imties charakteristikas: imties dydį,
#minimumą, maksimumą, imties plotį, kvartilius,
#kvartilių skirtumą (IQR), empirinį vidurkį,
#pataisytą dispersiją, pataisytą standartinį nuokrypį.

n = length(data)
#imties dydis
n
data_minimum = min(data)
#Minimumas
data_minimum
data_maximum = max(data)
#Maximumas
data_maximum
#imties plotis
data_plot = diff(range(data))
data_plot
#kvartiliai
quantile(data, c(0.25, 0.5, 0.75), type = 2)
#kvartilių skirtumas
KP <- IQR(data)
KP
#Empirinis vidurkis
emp_vidurkis = mean(data)
emp_vidurkis
#Pataisytą dispersiją
disp_pat <- var(data)
disp_pat
#Pataisytą standartinį nuokrypį
standartas_pat <- sd(data)
standartas_pat
```

2 pav. 1.1. užduoties kodas

REZULTATAI IR IŠVADOS

```
> #1.1. Raskite skaitines imties charakteristikas: imties dydį,  
> #minimumą, maksimumą, imties plotį, kvartilius,  
> #kvartilių skirtumą (IQR), empirinį vidurkį,  
> #pataisytąją dispersiją, pataisytąjį standartinį nuokrypį.  
>  
> n = length(data)  
> #Imties dydis  
> n  
[1] 1000  
> data_minimum = min(data)  
> #Minimumas  
> data_minimum  
[1] -1.820401  
> data_maximum = max(data)  
> #Maximumas  
> data_maximum  
[1] 7.022358  
> #imties plotis  
> data_plot = diff(range(data))  
> data_plot  
[1] 8.842759  
> #kvartiliai  
> quantile(data, c(0.25, 0.5, 0.75), type = 2)  
      25%      50%      75%  
0.4617784 2.5787572 4.7671800  
> #kvartiliu skirtumas  
> KP <- IQR(data)  
> KP  
[1] 4.303099  
> #Empirinis vidurkis  
> emp_vidurkis = mean(data)  
> emp_vidurkis  
[1] 2.594081  
> #Pataisytoji dispersija  
> disp_pat <- var(data)  
> disp_pat  
[1] 6.356343  
> #Pataisytasis standartinis nuokrypis  
> standartas_pat <- sd(data)  
> standartas_pat  
[1] 2.521179
```

3 pav. 1.1. užduoties rezultatai

Rezultatai:

- Imties dydis – 1000 elementų.;
- Imties minimumas = -1.820401;
- Imties maksimumas = 7.022358;
- Imties plotis = 8.842759;
- Kvantiliai (25%,50%,75%) – kiek reikšmių didesnių;
- Kvantiliai: 25% (0.4617784);
- Kvantiliai: 50% (2.5787572);
- Kvantiliai: 75% (4.7671800);
- Kvartilių skirtumas (IQR) = 4.303099;
- Empirinis vidurkis = 2.594081;
- Pataisytoji dispersija = 6.356343;
- Pataisytasis standartinis nuokrypis = 2.521179.

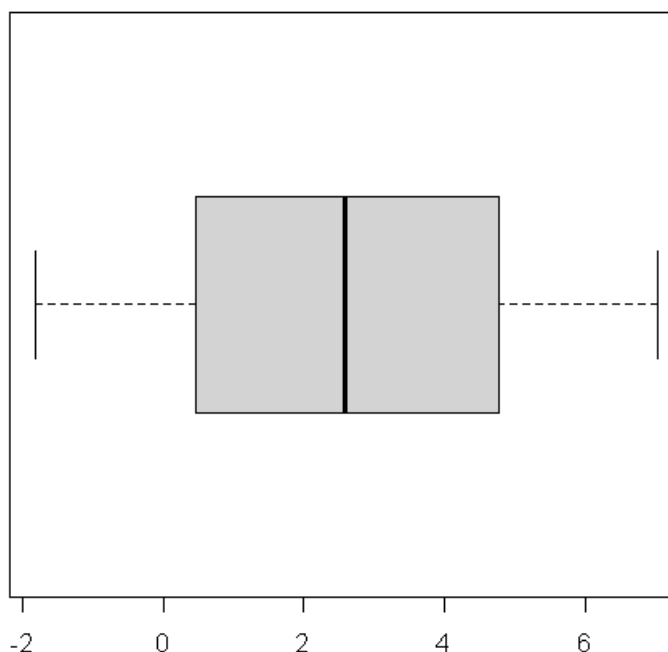
1.2.R PROGRAMOS KODAS

```
#1.2. Nubraižykite histogramą ir stačiakampę diagramą.  
#Pagal gautus grafikus, parinkite vieną iš trijų tolydžių  
#skirstinių (normalųjį, eksponentinį arba tolygųjį),  
#kuris galėtų geriausiai tiktį duotiesiems duomenims.  
  
#Stačiakampė diagrama  
boxplot(data, horizontal = TRUE, main = "Stačiakampė diagrama")  
k <- ceiling(log10(length(data))*3.32+1)  
k  
  
#Histograma  
hist(data, breaks = seq(min(data), max(data), length = k+1),  
      probability = T,  
      right = F,  
      col = grey(0.9),  
      ylab = "Santykiniai dažniai",  
      main = "Histograma")  
)  
#Geriausiai tinka tolygusis skirstinys.
```

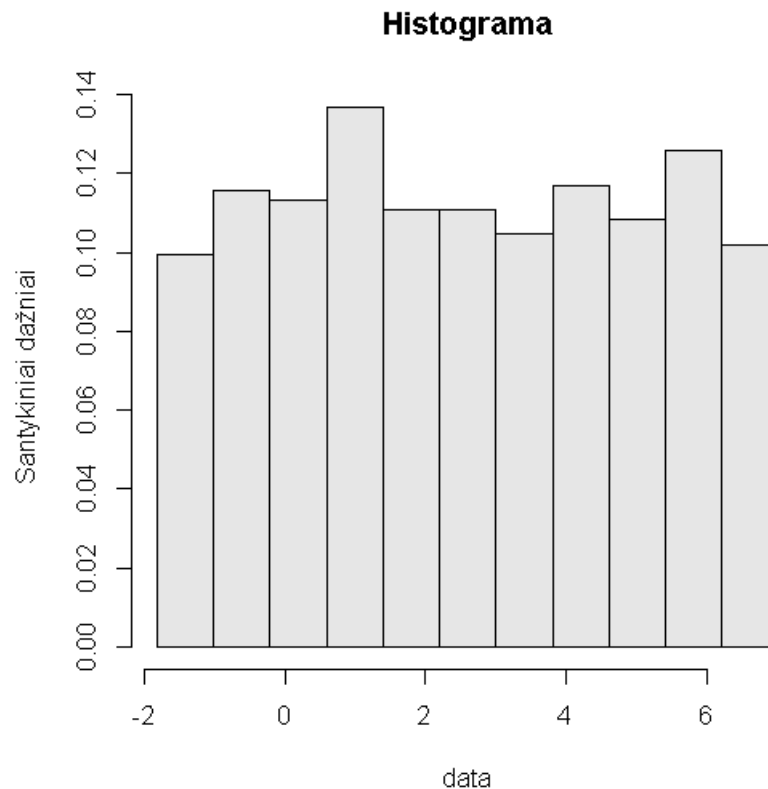
4 pav. 1.2. uždavinio R kodas

REZULTATAI IR IŠVADOS

Stačiakampė diagrama

5 pav. 1.2. uždavinio pirmasis rezultatas

6 pav. 1.2. uždavinio antrasis rezultatas

Remdamiesi histograma, nustatome, kad mums tinka tolygusis skirstinys.

1.3. R PROGRAMOS KODAS

```
#geriausiai tinka tolygusis skirstinys.
#1.3. Raskite skirstinio parametru taškinius iverčius.
#Taškiniai iverčiai - didžiausio tiketumo metodas
install.packages("MASS")
library(MASS)
task_iverciai <- fitdistr(data, "normal")
task_iverciai
```

```
#geriausiai tinka tolygusis skirstinys.
#1.3. Raskite skirstinio parametru taškinius iverčius.
#Taškiniai iverčiai - didžiausio tiketumo metodas
#Tolygaus skirstinio taškiniai iverčiai

a = floor(min(data))
b = ceiling(max(data))
a
b
k <- ceiling(log10(length(data))*3.32+1)
k
bin = seq(a, b, length.out = k+1)
bin
k = k - 1
bin1 = c(a, bin[2:k], b)
bin1
p = c(punif(bin1[1:k+1],a,b) - punif(bin1[0:k],a,b))
p
sum(p)
p
```

7 pav. 1.3. uždavinio R kodas

REZULTATAI IR IŠVADOS

```
> library(MASS)
> task_iverciai <- fitdistr(data, "normal")
> task_iverciai
      mean      sd
2.59408069 2.51991804
(0.07968681) (0.05634708)
```

```
> a = floor(min(data))
> b = ceiling(max(data))
> a
[1] -2
> b
[1] 8
> k <- ceiling(log10(length(data))*3.32+1)
> k
[1] 11
> bin = seq(a, b, length.out = k+1)
> bin
[1] -2.0000000 -1.0909091 -0.1818182  0.7272727  1.6363636  2.5454545  3.4545455  4.3636364  5.2727273  6.1818182  7.0909091  8.0000000
> k = k - 1
> bin1 = c(a, bin[2:k], b)
> bin1
[1] -2.0000000 -1.0909091 -0.1818182  0.7272727  1.6363636  2.5454545  3.4545455  4.3636364  5.2727273  6.1818182  8.0000000
> p = c(punif(bin1[1:k+1],a,b) - punif(bin1[0:k],a,b))
> p
[1] 0.09090909 0.09090909 0.09090909 0.09090909 0.09090909 0.09090909 0.09090909 0.09090909 0.09090909 0.18181818
> sum(p)
[1] 1
> p
[1] 0.09090909 0.09090909 0.09090909 0.09090909 0.09090909 0.09090909 0.09090909 0.09090909 0.09090909 0.18181818
```

8 pav. 1.3. uždavinio rezultatai

1.4 R PROGRAMOS KODAS

```
#1.4. Suformuluokite ir patikrinkite atitinkama suderinamumo hipotezę
 #(reikšmingumo lygmenį  $\alpha$  pasirinkite patys).
#Urašykite nagrinėjamo populiacijos požymio skirstinio funkciją.
#Taikydami Kolmogorovo kriterijų patikrinkite hipotezę,
#kad duomenys pasiskirstė pagal tolygųį dėsnį
a = -2
b = 7.2
# Surašome duomenis į variacinę eilutę:
data = sort(data)
data
n = length(data)
# Apskaičiuojame pasiskirstymo funkcijos reikšmes:
FoX = punif(data, a, b)
FoX
# Tarpiniai skaičiavimai Kolmogorovo statistikai D_n apskaičiuoti:
FnX = seq(1:n)/n # i/n
Fn1X = (seq(1:n)-1)/n # (i-1)/n
# Apskaičiuojame skirtumus su teorine funkcija.
Dp = FnX - FoX
Dm = FoX - Fn1X
# Suformuojame tarpinių rezultatų lentelę:
Lentele = cbind(data, FnX, Fn1X, FoX, Dp, Dm)
Lentele
# Iš lentelės išrenkame D_n+ ir D_n- reikšmes DP ir DM:
DP = max(Dp)
DP
DM = max(Dm)
DM
# Apskaičiuojame Kolmogorovo statistikos D_n reikšmę Dn:
Dn = max(DP,DM)
Dn
# Apibrėžiame reikšmingumo lygmenį alpha.
alpha = 0.05
# Pagal apytiksle formulę apskaičiuojame Kolmogorovo skirstinio kvantilį
k = sqrt(-log(alpha/2)/(2*n))-1/(6*n)
k
#Kadangi 0.03022493 < 0.04278027, galime teigti, kad atsitiktinis dydis
# pasiskirstė pagal tolygųį dėsnį, neprieštarauja imties duomenims.
#SKIRSTINIO FUNKCIJA ?????
#f(x) = ??
dnorm(data, emp_vidurkis, standartas_pat)
```

9 pav. 1.4. uždavinio R kodas

REZULTATAI IR IŠVADOS

```
> # Apskaičiuojame kolmogorovo statistikos D_n reikšmę Dn:
> Dn = max(DP,DM)
> Dn
[1] 0.03022493
> # Apibrėžiame reikšmingumo lygmenį alpha.
> alpha = 0.05
> # Pagal apytikslę formulę apskaičiuojame kolmogorovo skirstinio kvantilį k:
> k = sqrt(-log(alpha/2)/(2*n))-1/(6*n)
> k
[1] 0.04278027
>
```

```
> dnorm(data, emp_vidurkis, standartas_pat)
[1] 0.12896415 0.05708753 0.05055012 0.08422118 0.13199689 0.05122218 0.12146194 0.04694708 0.12220882 0.15820077 0.15820015 0.12707172 0.07522796 0.13491224
[15] 0.15741040 0.12966120 0.15822845 0.15796870 0.13959312 0.08441706 0.04438773 0.12138648 0.10525208 0.10289899 0.13618743 0.07152778 0.15767822 0.14398821
[29] 0.15813894 0.11699331 0.11030733 0.09101196 0.04173076 0.13319290 0.03416361 0.09401712 0.07763285 0.06245375 0.09156593 0.05299224 0.05747836 0.09390671
[43] 0.04459184 0.14154506 0.15138810 0.12960847 0.15801439 0.14957580 0.15789144 0.10908873 0.13948747 0.15823461 0.07922203 0.08357154 0.13405116 0.05076059
[57] 0.14865589 0.04417911 0.15549404 0.11858338 0.03504166 0.06057993 0.09195656 0.15815408 0.15823037 0.14519337 0.14021499 0.15747564 0.15083316 0.13526385
[71] 0.03813113 0.15778938 0.10731911 0.13190127 0.14532301 0.13353693 0.09663410 0.07848243 0.09054511 0.09345787 0.13366835 0.08786290 0.11557480 0.03822167
[85] 0.04234242 0.11256346 0.06243859 0.07203057 0.14634875 0.06439557 0.15308891 0.07339713 0.09535157 0.11485738 0.15397869 0.15469489 0.15768114 0.15474613
[99] 0.03629770 0.11504776 0.07222789 0.09192576 0.15278087 0.09901284 0.14807719 0.06576523 0.08960068 0.14431425 0.10425626 0.09645805 0.04119527 0.03839100
[113] 0.15343674 0.07679679 0.10567948 0.14890914 0.06480507 0.04847505 0.13309436 0.12021895 0.04598350 0.15678567 0.11839947 0.13788671 0.11475324 0.13833109
[127] 0.12857688 0.09856595 0.11697526 0.09432346 0.07484126 0.03479356 0.06877873 0.12498584 0.14844824 0.11575233 0.14146188 0.14697002 0.06812824 0.11003246
[141] 0.15716224 0.04289098 0.13995804 0.15740160 0.07803632 0.06870022 0.04221060 0.15128967 0.07071005 0.12410216 0.12276887 0.10016267 0.15630402 0.03419607
[155] 0.13724260 0.06008309 0.15665934 0.06231540 0.04081018 0.11689740 0.10921621 0.03943261 0.13763857 0.04955175 0.09749659 0.08731050 0.09627041 0.14209509
[169] 0.12087839 0.13880907 0.10842049 0.07276470 0.14578729 0.09275132 0.12315216 0.0383734 0.15681062 0.11834600 0.14687815 0.05884532 0.13732543 0.06920437
[183] 0.15304346 0.06738777 0.08761057 0.03409066 0.15808114 0.15795659 0.14599773 0.12660730 0.03931148 0.07134955 0.14918376 0.13330379 0.05695584 0.13537591
[197] 0.14721128 0.04927260 0.15240481 0.15454167 0.13519348 0.15823514 0.14673577 0.13922278 0.15360297 0.05627094 0.15775822 0.06208540 0.11850639 0.11630942
[211] 0.15955154 0.15800730 0.15504280 0.11876070 0.12764240 0.07002721 0.15614498 0.04745896 0.15700442 0.12993036 0.14055346 0.12224935 0.14358919 0.12616584
[225] 0.11689229 0.11281947 0.06983417 0.14362061 0.14621743 0.09936990 0.12935729 0.14222502 0.10376222 0.10298533 0.08040369 0.04746520 0.05891011 0.11053333
[239] 0.13922828 0.15790232 0.06589238 0.15814710 0.15822557 0.03704877 0.14886893 0.08817112 0.09365527 0.15682663 0.12921887 0.06842033 0.12506140 0.15620773
[253] 0.04697752 0.14751438 0.15802162 0.07643672 0.10469004 0.09548350 0.12568301 0.04920849 0.15054404 0.12944531 0.12944467 0.10827665 0.06325620 0.15165033
[267] 0.13228007 0.15770803 0.04589272 0.15681036 0.06802108 0.10301718 0.04974654 0.07589463 0.12888204 0.07399867 0.14195072 0.12479662 0.14155991 0.14603721
[281] 0.12587103 0.12492895 0.15823538 0.10295397 0.07611653 0.15698304 0.03550804 0.07214224 0.15589940 0.13957093 0.04955175 0.15376758 0.15092109 0.15312959 0.15412783
[295] 0.08125982 0.13928655 0.06568983 0.15797394 0.15366080 0.08105799 0.06465303 0.10113310 0.08549673 0.15792499 0.15804616 0.15823113 0.09501169 0.10992601
[309] 0.0539872 0.05534872 0.08780200 0.05869758 0.14101438 0.15388633 0.13352799 0.15766379 0.14082705 0.14713777 0.14424828 0.12209348 0.04164082 0.07298601
[323] 0.03940821 0.13355206 0.07776107 0.14392582 0.11156311 0.06922387 0.14057073 0.09850543 0.13940449 0.10503516 0.15188159 0.04406438 0.09996885 0.04179563
[337] 0.12716843 0.14766372 0.05427376 0.08083401 0.11551505 0.08001414 0.08736852 0.08000105 0.06947489 0.05364939 0.06004024 0.05477356 0.10374154 0.15263822
[351] 0.08972886 0.09708486 0.11988617 0.03954046 0.13144161 0.13349868 0.11290939 0.05678392 0.05874656 0.15804327 0.14406116 0.14712682 0.07413073 0.14681940
[365] 0.06103199 0.15000972 0.05778366 0.11618656 0.15343355 0.10729226 0.03720077 0.09570161 0.08991711 0.03746830 0.15407077 0.05683802 0.14480195 0.12694864
[379] 0.14314605 0.05177934 0.13471595 0.09698513 0.13967830 0.07750149 0.15692144 0.03914292 0.05145234 0.15559497 0.14942163 0.12404984 0.13112287 0.15821969
[393] 0.11327181 0.15713031 0.15527595 0.03809802 0.14233828 0.12674980 0.10918915 0.03759479 0.10105596 0.09446785 0.11608260 0.06686120 0.07574655 0.07375448
[407] 0.04850564 0.07597196 0.13112879 0.07957991 0.14454183 0.15810152 0.13094559 0.14955595 0.15774441 0.13331746 0.15801354 0.10652769 0.07833584 0.15655671
[421] 0.11719542 0.14623783 0.08671681 0.06193790 0.08019281 0.15766417 0.14305449 0.13514570 0.10808922 0.11992901 0.15450235 0.14608558 0.15190864 0.05601936
[435] 0.09918139 0.08363591 0.11210235 0.14683595 0.05167035 0.13118563 0.13499095 0.08627918 0.05874018 0.04851127 0.07482437 0.09083935 0.15303175 0.13692013
[449] 0.08736451 0.13963317 0.14571374 0.15803329 0.15518879 0.05455634 0.06639772 0.03549435 0.12845924 0.06640167 0.04282114 0.15206402 0.15801394 0.08098852
[463] 0.07468257 0.15743165 0.15539811 0.06629833 0.13213272 0.08770552 0.13029843 0.15199943 0.04451382 0.11420854 0.15225850 0.12070585 0.04035561 0.03741063
[477] 0.10688398 0.06776100 0.11343845 0.13871957 0.04634628 0.13648090 0.05847731 0.05413580 0.05046583 0.05485623 0.11171261 0.11156333 0.13697878 0.04432727
[491] 0.14889391 0.05180683 0.09697588 0.08428400 0.15099666 0.09524972 0.15179678 0.04669727 0.11765298 0.09180863 0.04714697 0.15681218 0.12863395 0.07372222
[505] 0.11798155 0.11772243 0.12248936 0.10776209 0.08624953 0.14765881 0.15179633 0.04676278 0.07520897 0.08341744 0.13325209 0.11752724 0.15716168 0.05108445
[519] 0.10861384 0.14884735 0.07778401 0.15437459 0.14170486 0.14168471 0.08920730 0.12900176 0.10946158 0.11863901 0.06247955 0.09328617 0.09057269 0.08215810
[533] 0.13360203 0.09369472 0.03743020 0.05215417 0.11203203 0.15421698 0.08218348 0.15814602 0.04279277 0.04052622 0.10607596 0.03581941 0.14358250 0.11076249
[547] 0.10497293 0.14877442 0.13716872 0.14915996 0.12061251 0.12443684 0.04243878 0.14451353 0.11751598 0.14437330 0.07206442 0.10102685 0.07287686 0.15009856
[561] 0.14793543 0.14878666 0.09337920 0.15793142 0.04401845 0.11354635 0.05881419 0.11598653 0.15650052 0.05333111 0.15064069 0.14100536 0.11590528 0.13349499
[575] 0.03516075 0.14245316 0.09220275 0.09825656 0.07333209 0.15555297 0.12426253 0.14848012 0.09399356 0.12747256 0.11056577 0.05212194 0.12144393 0.15618274
[589] 0.05374225 0.13604005 0.11561931 0.07275223 0.07207211 0.04724301 0.14467290 0.15558319 0.07812418 0.13717612 0.06754575 0.15819681 0.15598760 0.04781752
[603] 0.15531661 0.04905847 0.13790504 0.06441174 0.07193679 0.15821789 0.13236553 0.15743634 0.04870236 0.14083312 0.15758910 0.05350237 0.05741969 0.03725872
[617] 0.13394663 0.06917767 0.05080163 0.14621845 0.11415014 0.05123801 0.06351533 0.07909445 0.04604275 0.13224576 0.07580789 0.07199700 0.05004776 0.08743269
[631] 0.15807603 0.15158955 0.13310030 0.04419428 0.14612141 0.14408352 0.09589395 0.06386225 0.04536543 0.04445131 0.11267852 0.05833509 0.05147250 0.08343769
[645] 0.15698731 0.07306375 0.08052346 0.12304307 0.04045211 0.13655321 0.12766116 0.05037956 0.04089739 0.07568473 0.04282227 0.12456063 0.11651202 0.07808542
[659] 0.09751377 0.12981161 0.14972686 0.10415813 0.04564424 0.09924283 0.12839135 0.06859631 0.07613637 0.06250988 0.03536627 0.11612899 0.09344812 0.05309932
[673] 0.09068956 0.08534579 0.06680201 0.07217158 0.14011635 0.06787506 0.15650941 0.10725080 0.13221832 0.07135350 0.08352926 0.07616487 0.09379064 0.15615842
[687] 0.15385684 0.07422362 0.09628390 0.06921977 0.12971407 0.10654735 0.06647289 0.09510390 0.09546934 0.04373428 0.15705703 0.05500698 0.05200223 0.04687165
[701] 0.04939836 0.03641437 0.11580072 0.06953431 0.13381092 0.13757932 0.14557412 0.06909407 0.08664209 0.11008328 0.14256275 0.08337525 0.13980959 0.09679635
[715] 0.04258687 0.07050164 0.15130985 0.11980627 0.11077832 0.12602437 0.03794349 0.05143157 0.09931108 0.15320577 0.15612965 0.06067535 0.10156703 0.13544667
[729] 0.13827163 0.05772861 0.11620084 0.12049307 0.09377760 0.09419409 0.05860667 0.14930546 0.06192388 0.15510697 0.12826371 0.05808340 0.14652204 0.11208184
[743] 0.15455132 0.13606886 0.07269282 0.05614026 0.07164308 0.15736816 0.15822784 0.15650312 0.04494213 0.15543243 0.11423608 0.10426440 0.14903674 0.03318865
```

10 pav. 1.4. uždavinio rezultatai

Iš 9-10 paveikslėlių rezultatų, tikrindami ar duomenys pasiskirste pagal tolydųjį dėsnį (Kolmogorovo dėsnis), padarome hipotezę (reikšmingumo lygmenį pasirenkame patys).

2. UŽDUOTIS.

2. GRAFINĖ ANALIZĖ IR PARAMETRINĖS HIPOTEZĖS

Iš duomenų imties „normalusis_parametru_iverciamis.csv“ nuskaitykite savo varianto duomenis tokiu būdu (nagrinėsime tik normaliuosius atsitiktinius dyžius):

```
N=variantas # Reikia įrašyti savo varianto numerį N
data=read.csv('normalusis_parametru_iverciamis.csv',header=TRUE) # Failas turi būti darbiname kataloge
pasiklovimo_lygmuo=data[1,N] # variantui skirtas pasiklovimo lygmuo  $\gamma=1-\alpha$ .
data=data[2:1001,N] # Duomenys, kuriuos reikia analizuoti - imtis
```

2.1. Nubraižykite histogramą, stačiakampę diagramą ir kvantilinį grafiką (Q-Q plot). Parašykite, kokios šių grafikų savybės rodo, kad nagrinėjamo atsitiktinio dydžio skirstinys yra normalusis (po vieną savybę iš kiekvieno grafiko).

2.2. Raskite taškinis vidurkio ir dispersijos įverčius.

2.3. Sudarykite parametų pasikliautinuosius intervalus su pasiklovimo lygmeniu $\gamma=1-\alpha$. Parašykite po vieną išvadą apie populiacijos parametro intervalinį įvertį.

2.4. Suformuluokite ir patikrinkite hipotezę apie vidurkio lygybę skaičiui m_0 su alternatyviaja hipoteze:

- 1) $H_a : m \neq m_0$ ir reikšmingumo lygmeniu α , kai varianto numeris yra lyginis skaičius;
- 2) $H_a : m > m_0$ ir reikšmingumo lygmeniu α , kai varianto numeris yra pirminis skaičius;
- 3) $H_a : m < m_0$ ir reikšmingumo lygmeniu α , kai varianto numeris yra nelyginis ir nepirminis.

11 pav. Antro uždavinio sąlyga

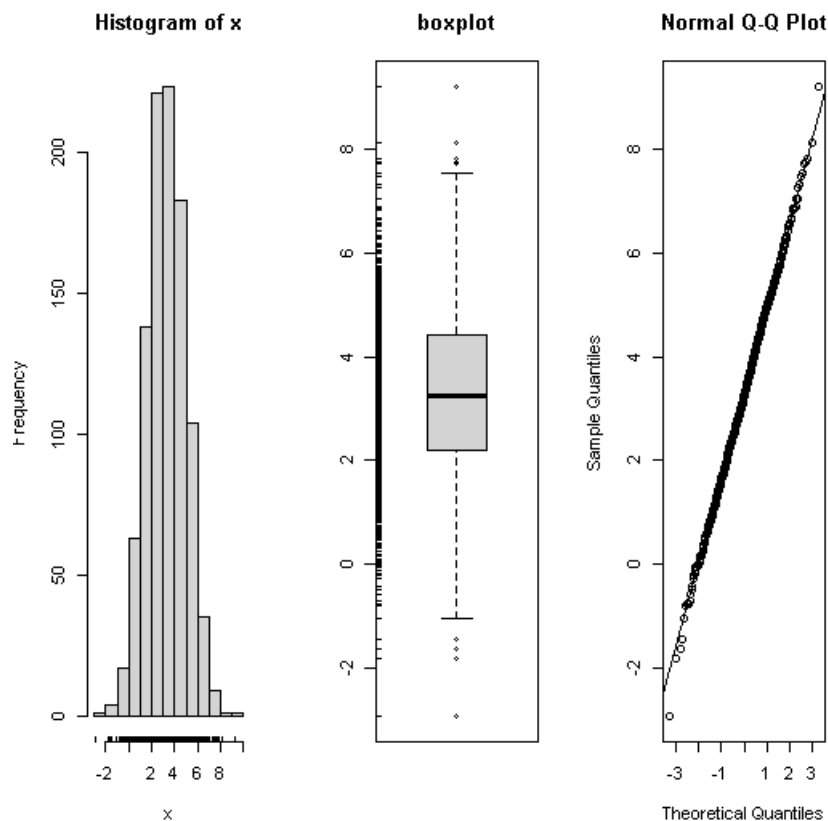
2.1. R PROGRAMOS KODAS

```
#2 DALIS
N=40 #varianto numeris
data=read.csv('normalusis_parametru_iverciamis.csv', header=TRUE)
pasiklovimo_lygmuo = data[1,N]
data = data[2:1001,N]
data
#2.1. Nubraižykite histogramą, stačiakampę diagramą ir kvantilinį grafiką (Q-Q plot).
#Parašykite, kokios šių grafikų savybės rodo,
#kad nagrinėjamo atsitiktinio dydžio skirstinys yra normalusis (po vieną savybę iš kiekvieno grafiko).
#vidurkio, modos ir medianos reikšmės sutampa
boxplot(data, horizontal = TRUE, main = "Stačiakampė diagrama")

k <- ceiling(log10(length(data))*3.32+1)
k
#skirstinio tikimybų pasiskirstymo kreivė yra dvipusiai simetriška, o simetrijos ašis yra ties vidurkiu
#Histograma
hist(data, breaks = seq(min(data), max(data),length = k+1),
      probability = T,
      right = F,
      col = grey(0.9),
      ylab = "Santykiniai dažniai",
      main = "Histograma")
)
##QQ diagramos išsidėstymas panašus į tiesę
library(UsingR)
simple.eda(data)
```

12 pav. 2.1. uždavinio kodas

REZULTATAI IR IŠVADOS

13 pav. 2.1. uždavinio rezultatai

Išvados ir komentarai (12 paveikslėlis).

2.2. R PROGRAMOS KODAS

```
#2.2. Raskite taškinius vidurkio ir dispersijos įverčius.  
m=mean(data)  
m  
n=length(data)  
xvid = mean(data)  
xvid  
disp = ((n-1)/n)*var(data)  
install.packages("MASS")  
library(MASS)  
iverciai <- fitdistr(data,"normal")  
#vidurkio iverciai  
iverciai  
#dispersija  
disp
```

14 pav. 2.2. uždavinio R kodas

REZULTATAI IR IŠVADOS

```
> library(MASS)  
> iverciai <- fitdistr(data,"normal")  
> #vidurkio iverciai  
> iverciai  
      mean      sd  
3.27111331 1.64547315  
(0.05203443) (0.03679390)  
> #dispersija  
> disp  
[1] 2.707582
```

15 pav. 2.2. uždavinio rezultatai

Vidurkio įverčiai (mean ir sd), dispersija (15 paveikslėlis).

2.3. R PROGRAMOS KODAS

```
#2.3. Sudarykite parametru pasisklidimusius intervalus su pasisklidimo lygmeniu  $\gamma=1-\alpha$ . Parašykite po vieną  
#išvadą apie populiacijos parametro intervalinį įvertį.  
#DISPERSIJA YRA ŽINOMA  
n = length(data)  
n  
xvid = mean(data)  
xvid  
pasisklidimo_lygmuo  
#kvantilis  
zp = qnorm(pasisklidimo_lygmuo)  
zp  
#Intervalinis įvertis (teorinės formules naudojimas)  
PI <- c(xvid-disp*zp/sqrt(n), xvid+disp*zp/sqrt(n))  
PI  
#Populiacijos parametro intervalas atitinka teorines reikšmes
```

16 pav. 2.3. uždavinio R kodas

REZULTATAI IR IŠVADOS

```
> #2.3. Sudarykite parametru pasisklidimusius intervalus su pasisklidimo lygmeniu  $\gamma=1-\alpha$ . Parašykite po vieną  
> #išvadą apie populiacijos parametro intervalinį įvertį.  
> #DISPERSIJA YRA ŽINOMA  
> n = length(data)  
> n  
[1] 1000  
> xvid = mean(data)  
> xvid  
[1] 2.594081  
> pasisklidimo_lygmuo  
[1] 0.9  
> #kvantilis  
> zp = qnorm(pasisklidimo_lygmuo)  
> zp  
[1] 1.281552  
> #Intervalinis įvertis (teorinės formules naudojimas)  
> PI <- c(xvid-disp*zp/sqrt(n), xvid+disp*zp/sqrt(n))  
> PI  
[1] 2.484353 2.703809  
> #Populiacijos parametro intervalas atitinka teorines reikšmes
```

17 pav. 2.3. uždavinio rezultatai

Išvados ir rezultatai (16-17) paveikslėliuose, komentarai.

2.4. R PROGRAMOS KODAS

```
#2.4. Suformuluokite ir patikrinkite hipotezę apie vidurkio lygįje skaičių  $m_0$  su alternatyviąja hipoteze:  
#1)  $H_0: m = m_0$  ir reikšmingumo lygmeniu  $\alpha$ , kai varianto numeris yra lyginis skaičius;  
#2)  $H_0: m > m_0$  ir reikšmingumo lygmeniu  $\alpha$ , kai varianto numeris yra pirminis skaičius;  
#3)  $H_0: m < m_0$  ir reikšmingumo lygmeniu  $\alpha$ , kai varianto numeris yra nelyginis ir nepirminis.  
#1 variantas  $m_0 = 3.2$ , varianto numeris = 40  
#1 variantas - 40 yra lyginis skaičius.  
N=40 #varianto numeris  
data=read.csv('normalusis_parametru_iverciams.csv', header=TRUE)  
pasisklidimo_lygmuo = data[1,N]  
data = data[2:1001,N]  
data  
m0 = 3.2 #skaičius paimtas iš intervalinio įverčio reikšmių  
install.packages("UsingR")  
library(UsingR)  
library(datasets)  
data(msleep)  
attach(msleep)  
#p reikšmė yra mažesnė už reikšmingumo lygmenį,  $2.2e-16 < 0.95$ , todėl  
#galime atmesti nulinę hipotezę, kad vidutinė reikšmė yra lygi 3.2. Galime teigti jog ši reikšmė statistiškai skiriasi nuo 3.2  
t.test(sleep_total, mu = m0, conf.level = 0.95, alternative = 'two.sided')  
detach(msleep)
```

18 pav. 2.4. uždavinio R kodas

REZULTATAI IR IŠVADOS

```
> library(datasets)  
> data(msleep)  
> attach(msleep)  
> #p reikšmė yra mažesnė už reikšmingumo lygmenį,  $2.2e-16 < 0.95$ , todėl  
> #galime atmesti nulinę hipotezę, kad vidutinė reikšmė yra lygi 3.2. Galime teigti jog ši reikšmė statistiškai skiriasi nuo 3.2  
> t.test(sleep_total, mu = m0, conf.level = 0.95, alternative = 'two.sided')  
  
One Sample t-test  
  
data: sleep_total  
t = 14.808, df = 82, p-value < 2.2e-16  
alternative hypothesis: true mean is not equal to 3.2  
95 percent confidence interval:  
 9.461972 11.405497  
sample estimates:  
mean of x  
 10.43373
```

Pagal gautus rezultatus, nustatome ar hipotezė teisinga (18-19) paveikslėliai. Išvados ir komentarai nuotraukuose.